

מסורת הש"ם

(א) וכתובות יט. מנחמנדן כט:י. (ג) וברכות ט. ושי"ן, א רש"י מו"ד (ד) ונעליל קנד, (ה) ז"לחינה, (ו) ונפנינו בשבת לילא, (ז) ונקמן קט. סוף ד"ה והלכתא כר"י ע"ש,

הגהות הב"ח

(א) גמ' בן עשרים כ"ל וזאת מ"ם נמחק: (ב) שם מיוס וזה דרכא לאו כפירוש איתמר אלא מכללא איתמר נמחק: (א) תוס' ד"ה אלא וכו' שהיה קטן וגם כשלא יכלו למלאו למה היו מעערים היוזשים לבורדון ברי' פסק: (ד) ד"ח איתמר וכו' דהוא פחות מכן עשרים דזבין וכו' וביזין שחג: (פ) בא"ד כדפרישתי וזו ראוי גייה הטעם רנה אי"ש טפי כהי' וזהו דקאמר ג' מדות: (ו) בא"ד דהיינו גת שתיים עשר: (ז) בא"ד ופי' רבינו שמואל גמי היינו טעמא דבידון דלסבדרו' ליה וכו' ומשום דשייך לעובדא גידול דר משאי': (ח) ד"ח מוכר וכו' דהיינו מטעם דנעמיה מוקרבא: (ט) ד"ח מביז וכו' היינו דקאמרי מהו לנדוק שלאחר שהביאו הלקוחות עדים:

מוסף רש"י

אלא אם כן נעשה גדול. כל משעה השטר כגדולים הלוקח והמוכר (כתובות יט. ושם נעשה בגדול) א": נעשה גדול המוכר דקב"ל (קמח טו). ולמוכר בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים (שנוהדין כס). סימנין עשויין להשתנות. ואפילו אם דומין עתה לסימני גדול, י"ל אלו היה קיים היה שומא (רע"ד קנד).

מוסף תוספות

א. שנה אחת נעורות, כדחתן במס"כ נדה (מה). ב.ת אחת עשרה שנה ויום אחד נדריה נבדקין. רש"י גיטין סה. ב. אלא קטנה לא חלצה. מוס' יבמות ק: ג. דהוי ענות נדרים דקטן. שם. ד. [ו]מהפחין אותה וגורסין דרבא אמר מבין עשרים ורב הונא אמר מבין י"ח. ריב"ז, ה. כיון שהגיע לכלל שנים וסימנים יודע בטיב משא ומתן. ריב"ז, ו. דאי אמרת דזבני וזבני אול מזבן להו לכולהו נכסי. רע"ט ויז, ז. פי' כי בדקי ליה בני משפחה ונמצא שאין לו סימנים מה הועילו בכך הלא יש להזיקן כשהוא סרים. שם. ו. והלקוחות היו באים לבורדון שמא ימצאו לו סימנים. שם. ו. והדין עם ה. הילכך כשדבריו ומצאו שאין לו סימנים לא היו חותמים אלא א"כ ידעו שהיה בן עשרים שהוא סרים. רע"ט ויז.

מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

הכי קאמר ליה רבי יוחנן לריש לקיש צלמא לדידי דאמינא ראיא צקוים בשטר. ואפכינא גמי מתני' דלרבנן אין צריך לקיימו כיוון דמודה שכתבו היינו דמשכחת להו נכסי צידא דלקוחות ואתו יורשין וקמעריי כדאמר לעיל [קנד]: הכי גמי מסתברא מדקמני דאמר להו אי אתם רשאין לנוולו כו' הלכך שמה קיימו שטר או אפילו לא קיימו כיון דמודו בני משפחה בשטר שכתבו נותן אין צריך לקיימו והוחזקו לקוחות בנכסים: **אלא לדידך דאמרס ראיא בעדים**. ולדידך לא מתהפכה מתני' וכיון דאמרי רבנן המוציא מחזירו עליו הראיה דהיינו מקבל מתנה נכסי צידא דלקוחות היכי משכחת לה הא לית להו עדים שגדול היה: **לאו ערעור הוא**. ומן הדין הוחזקו לקוחות בנכסים: **נעשה גדול**. נותן ומקבל ועדים כולם גדולים וכשרים. ומסקנא דשמעתא מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו כדשמואל וכו' יוחנן לא שנה היכא דליהו מרע ליה לשטרא למימר שטר פסיס הוא שטר אמנה הוא לא שנה היכא דעדים מרעי ליה לומר אנוסין היינו דהא אפכינא גמי הכא להאיא דכתובות לעיל דאין נאמנין לפסלו כו': קטן. היורש נכסי אביו שמת: **מאימתי מוכר בנכסי אביו**. בקרקעותיו ותהיו מכירתו מכירה. דאילו גבי מטלטלין

תנן (גיטין דף נט.) הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ומפרישין התם כבר שית כבר שב כל חד לפוס חורפיה ומשום כדי חייו תקינו ליה רבנן במטלטלין דתהוי מכירה למוזנותיו אבל במקרקעי לא: **כן שמנה עשרה**. ויוס אחד דפסקינן לקמן [קטו]. תוך זמן כלפני זמן ואע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן יפה כדמוכח לקמן בת י"ד שידעת בטיב משא ומתן מוכרת ובגון שהביאה שתי שערות כדמוכח לקמן [קטו]: היינו

ואמר רבא גמי פרק קמא דחולין (דף פ:) שלש מדות בנסין אך ללאורה משמע דגרסינן התם רבה מכת הך קושיא דהכא כדפרישית (ט) ואי גרים התם רבה אי"ש טפי כהכי הא דקאמר בג' מדות בקטן הגיעו לעונת נדרים^א נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חוללת ואם כן משמע דאית ליה לרבא קטנה חוללת ואילו בפ' יוצא דופן (דה מו. ושם) אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה לריכה צדיקה חזקה הביאה סימנים ומסיק התם דוקא קאמר רבא לענין מילאין אבל לחלילה בעיא צדיקה^ב ואי גרס התם רבה אחי שפיר ורבינו שמואל חירך שם וכנגדו בקטנה חוללת דהיינו בת (ט) שנים עשרה שנים ויום אחד^ג שהקטנה היא אז גדולה ולא נהירא דאם כן לא הוה ליה למימר וכנגדו בקטנה אלא וכנגדו חוללת אלא משמע כנגדו קטנה שהגיעה לעונת נדרים שהיא בת עשתי עשרה שנה ויום אחד ורבינו תם חירך דודאי רבא דאמרין בפ' מאות חלילה לדברי ר' יוסי קטנה חוללת משהיא כפעוטות רבא אמר משתגיע לעונת נדרים משמע דלדברי ר' יוסי קאמר ואיהו סבירא ליה התם כמ"ד התם והלכתא משתביא שתי שערות ולספרים דגרסי כאן דדרבא עד שיהא בן עשרים^ד הוי אחי שפיר ההיא דגיטין פ' התקבל (דף סה.) אך אותה גירסא אינה נראית כלל שצריך לחזקו הספרים דגרסי והא דרבא לאו כפירוש איתמר אלא מכללא איתמר שהרי הוא כתוב אחר שלח גידול דר מנשיא כו' ופירש רבינו שמואל (ו) היינו טעמא דלסבדרוהו ליה וסבר אס כן חכם גדול היה יודע בטיב משא ומתן משא ומתן על כן נראה יותר גירסת ספרים ישנים: **מוֹכֵר בַּנְּכָסִי אֲבִיּו**. פי' רבינו שמואל^ה דדוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה ושתנתו לו בבתמה יוכל למכור (וכן פי' רב אלפס דנכנסים שקנה אין אנו חוששין אס מוכרין והא דאמרין לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פירוש לשום קרקעות כמו שאפרש בסמוך דהיינו (ו) דעמיה מיקרבא לגבי זוי ואינו בקי בשומא ורבינו תם פירש דהוא הדין נכסים שקנה אינו יכול למכור מטעם דמיקרבא דעמיה לגבי זוי ומה שהקשה ר"י שמא כשהוא שוטה זבין וכשהוא שוטה זבן לאו קושיא היא דטעמא לא משום שטות הוא אלא משום דמיקרבא דעמיה לגבי זוי^ו: **בַּמְתִּיב רַבִּי יוֹרָא מַעֲשֵׂה כו'** באחד **שמכר בנכסי אביו**. פירוש בזמן שהיה לו למכור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דמסתמא קודם לכן לא מכר והא סוגיא כמ"ד לעיל נכסי ציד לוקח הוו קיימי ולהכי קאמר כי צדקי ליה מאי הויא כו'^ז אבל למ"ד בחזקת יורשים הוו^ח לא הוה ליה למימר כי האי לישנא אלא הוה ליה למימר אמאי צריך צדיקה פשיטא דגדול הוה^ט ולפי זה אין הוכחה גמורה דבזמן מכירה מכר וריצ"ם פירש צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה ונכסי ציד לקוחות הוו קיימי ואתו יורשים וקא מערערי לומר קטן היה והיו צריכים להציא ראיא שהיה קטן ולא מצאו עדים שהיה פחות משמנה עשרה שאם מצאו לא היו צריכים יותר אפילו הביא שתי שערות לא עשה ולא כלום אבל מצאו עדים שהיה פחות מכן עשרים והיו רואים לומר שמא לא הביא שתי שערות עדיין ועודנו קטן אבל אם לא מצאו עדים שהעידו שהיה פחות מכן עשרים שנה היינו מחזיקין אותו כגדול דחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול בן כ' דליכא למימר דלא היו מחזיקים ליה בן כ' לפי שהיה סרים הא ליכא למימר דאם כן מאי פריך אלא למאן דאמר בן כ' כי צדקי מאי הוי טובא וטובא הוי שאס אינו יודע בן כמה שנים הוא דע"י חזקה דאין עדים חותמים אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים לא הוה משוינן ליה סרים אלא שמע מינה דעל ידי אותה חזקה משוינן ליה סרים והשתא פריך שפיר צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו דקאמרי מהו לצודקו אלא למאן דאמר בן עשרים כי צדיק ליה כו' והאי קושיא אמיא להאי דאסיקנא לעיל נכסי ציד לקוחות הוו קיימי דאמרי מיהו לעיל מיהו למאן דאמר בחזקת היורשים הוו קיימי מצי למפרך שפיר צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו (ט) דקאמר מה לי לצודקו שלאחר שהציא עדים שהוא בן שמנה עשרה היו היורשים טוענים שלא הביא שתי שערות עדיין וקטן היה אפילו בן שמנה עשרה ואין המכר כלום אלא למאן דאמר בן עשרים אפילו לא הביא שתי שערות היה גדול ואין היורשים יכולים לטעון כלום אבל הגמרא נקט לישנא למאי דאסיקנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימי:

פרק תשיעי בבא בתרא

קנה.

אִלָּא לְדִידֵךְ דַּאֲמַרְת רַאִיָּה בְּעֵדִים נִבְסִי בִּיד לְקוּחוֹת הַיָּבִי מִשְׁבַּחַת זָה. דיציאו היורשין עדים שהיה קטן (ט) ואס לא יוכלו למצוא מאי מערערים היורשין פסק רבינו שמואל דק"ל כרבי יוחנן ושמואל דאית להו הכא מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואין נראה לר"י אלא נראה לו דק"ל כרז נחמן דאית ליה צפרק שני דכתובות (דף יט. ושם) מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו דכוותיה קיימא לן צדיני וכן פסק רבינו חננאל: **אִיתְמַר קַטָּן אִימְתִי מוֹכֵר בַּנְּכָסִי אֲבִיּו**. הכי גרסינן

בספרים ישנים וגם רבינו תם גרים כך רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה רב הונא דר (ט) מצינא אמר רב נחמן בן עשרים וגרסינן בתרה והא דרבא לאו כפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא (ו) דפחות מכן עשרים דזבין בנכסי דאצוה כו' עד אמר להו רבא מדלסבדרוהו וסבר מידע הוי ידע והא דעבד הכי חולפא ימירא הוה ציה פירוש הגיע זמנו למכור בנכסי אביו ומתמלה היה סבור רבא שהיה שוטה ולכן לא הוה מקחו מקח וממכרו ממכר ולצוסף כיון דראה דלסבדרוהו וסבר אס כן אינו שוטה לגמרי כיון שהגיע זמנו למכור יכול למכור וא"ת תקשה דרבא אדרבא דהכא קאמר בן שמנה עשרה ואילו

בגיטין פ' התקבל (דף סה.) גבי ג' מדות בקטן כו' קאמר רבא ולמכור בנכסי אביו עד שהיא בן עשרים ואומר ר"י דנראה דגרסינן בזההיא דהתקבל רבה חזירו של רב יוסף שהיה רגיל לעשות מדות כמו ההיא דסוף המנעיה (שם דף נה:) דחמש מדות בכלי חרס דגרס התם רבה מדאמר ליה (ו) (רב אסי רבי) אתה אומר כן דאילו רבא לא עלה לאיך ישראל כמו רבה ומיהו אין זו ראייה כל כך כי גם רבא מאינו שהיה עושה מדות דאמר רבא בגיטין פ' הזורק (דף עט.) שלש מדות בגיטין

ואי גרים התם רבה אי"ש טפי כהכי הא דקאמר בג' מדות בקטן הגיעו לעונת נדרים^א נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חוללת ואם כן משמע דאית ליה לרבא קטנה חוללת ואילו בפ' יוצא דופן (דה מו. ושם) אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה לריכה צדיקה חזקה הביאה סימנים ומסיק התם דוקא קאמר רבא לענין מילאין אבל לחלילה בעיא צדיקה^ב ואי גרס התם רבה אחי שפיר ורבינו שמואל חירך שם וכנגדו בקטנה חוללת דהיינו בת (ט) שנים עשרה שנים ויום אחד^ג שהקטנה היא אז גדולה ולא נהירא דאם כן לא הוה ליה למימר וכנגדו בקטנה אלא וכנגדו חוללת אלא משמע כנגדו קטנה שהגיעה לעונת נדרים שהיא בת עשתי עשרה שנה ויום אחד ורבינו תם חירך דודאי רבא דאמרין בפ' מאות חלילה לדברי ר' יוסי קטנה חוללת משהיא כפעוטות רבא אמר משתגיע לעונת נדרים משמע דלדברי ר' יוסי קאמר ואיהו סבירא ליה התם כמ"ד התם והלכתא משתביא שתי שערות ולספרים דגרסי כאן דדרבא עד שיהא בן עשרים^ד הוי אחי שפיר ההיא דגיטין פ' התקבל (דף סה.) אך אותה גירסא אינה נראית כלל שצריך לחזקו הספרים דגרסי והא דרבא לאו כפירוש איתמר אלא מכללא איתמר שהרי הוא כתוב אחר שלח גידול דר מנשיא כו' ופירש רבינו שמואל (ו) היינו טעמא דלסבדרוהו ליה וסבר אס כן חכם גדול היה יודע בטיב משא ומתן משא ומתן על כן נראה יותר גירסת ספרים ישנים: **מוֹכֵר בַּנְּכָסִי אֲבִיּו**. פי' רבינו שמואל^ה דדוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה ושתנתו לו בבתמה יוכל למכור (וכן פי' רב אלפס דנכנסים שקנה אין אנו חוששין אס מוכרין והא דאמרין לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פירוש לשום קרקעות כמו שאפרש בסמוך דהיינו (ו) דעמיה מיקרבא לגבי זוי ואינו בקי בשומא ורבינו תם פירש דהוא הדין נכסים שקנה אינו יכול למכור מטעם דמיקרבא דעמיה לגבי זוי ומה שהקשה ר"י שמא כשהוא שוטה זבין וכשהוא שוטה זבן לאו קושיא היא דטעמא לא משום שטות הוא אלא משום דמיקרבא דעמיה לגבי זוי^ו: **בַּמְתִּיב רַבִּי יוֹרָא מַעֲשֵׂה כו'** באחד **שמכר בנכסי אביו**. פירוש בזמן שהיה לו למכור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דמסתמא קודם לכן לא מכר והא סוגיא כמ"ד לעיל נכסי ציד לוקח הוו קיימי ולהכי קאמר כי צדקי ליה מאי הויא כו'^ז אבל למ"ד בחזקת יורשים הוו^ח לא הוה ליה למימר כי האי לישנא אלא הוה ליה למימר אמאי צריך צדיקה פשיטא דגדול הוה^ט ולפי זה אין הוכחה גמורה דבזמן מכירה מכר וריצ"ם פירש צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה ונכסי ציד לקוחות הוו קיימי ואתו יורשים וקא מערערי לומר קטן היה והיו צריכים להציא ראיא שהיה קטן ולא מצאו עדים שהיה פחות משמנה עשרה שאם מצאו לא היו צריכים יותר אפילו הביא שתי שערות לא עשה ולא כלום אבל מצאו עדים שהעידו שהיה פחות מכן עשרים שנה היינו מחזיקין אותו כגדול דחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול בן כ' דליכא למימר דלא היו מחזיקים ליה בן כ' לפי שהיה סרים הא ליכא למימר דאם כן מאי פריך אלא למאן דאמר בן כ' כי צדקי מאי הוי טובא וטובא הוי שאס אינו יודע בן כמה שנים הוא דע"י חזקה דאין עדים חותמים אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים לא הוה משוינן ליה סרים אלא שמע מינה דעל ידי אותה חזקה משוינן ליה סרים והשתא פריך שפיר צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו דקאמרי מהו לצודקו אלא למאן דאמר בן עשרים כי צדיק ליה כו' והאי קושיא אמיא להאי דאסיקנא לעיל נכסי ציד לקוחות הוו קיימי דאמרי מיהו לעיל מיהו למאן דאמר בחזקת היורשים הוו קיימי מצי למפרך שפיר צלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היו היורשים טוענים שלא הביא שתי שערות עדיין וקטן היה אפילו בן שמנה עשרה ואין המכר כלום אלא למאן דאמר בן עשרים אפילו לא הביא שתי שערות היה גדול ואין היורשים יכולים לטעון כלום אבל הגמרא נקט לישנא למאי דאסיקנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימי:

לאו

עין מושפא נר מצוה

קבח א מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה טו סמנ עשין פכ טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף יג:

קבב ב מיי' שם הלכה ט' ופכ"ד מהל' מלוה וליה הלכה ה סמנ שם טוש"ע שם כהג"ה ופי' מו

סעיף לח:

קל ג מיי' פכ"ט מהל'

מכירה הלכה יג סמנ

עשין פכ טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף ט:

רבינו גרשום

בשלמא לדידי דאמינא

ראיה בקיום השטר. דאע"ג

דמודה בשטר שכתבו צריך

לקיימו היינו דמשכחת

דנכסי בידא דלקוחות

ובני משפחה היו מערערין

להחזיק בהן והלקוחות

קיימו שטין ונתוחו בנכסי:

אילו לדידך דאמרת ראיא

בעדים היכי משכחת לה

דנחתו לקוחות לנכסי. והא

אולי בתר עדים ולא אשכחן

אלא ש"מ ראיא בקיום

השטר. וריש לקיש אמר

לעולם ראיא בעידים והכא

טעמא מאי אזלינן בתר

קיום השטר דמודינא לך

דיערע רבני משפחה לאו

ערערו הוא. דמאי קאמרי

קטן הוה לאו מילאת היא

דחזקה אין עדים חותמין על

השטר אא"כ נעשה המוכר

או הנותן גדול: אמר קטן

אימתי מוכר בנכסי האב.

דאמרי' מכירתו מכירה:

[ותבא] אמר רב נחמן בן

כי' שנה רוב הונא אמר בן

י"ח שנה. קס"ד מאן דאמר

בן י"ח שנה צריך שיביא

שתי שערות ולמאן דאמר

בן כי' אע"ג דלא הביא

ב' שערות מכירתו מכירה.

בשלמא למאן דאמר מבן

י"ח מכירתו מכירה בנכסי

אביו ולא קודם האי קטן גמי

רבני ברק מבן י"ח שנה היה

ואצטריך לבורדון בשערות.